N. 56

KURYER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 14 Lipca. V. S. ROKU 1806.

ROSSYA.

S. PETERSBURG VS. d. 6 Lipca. Drugiego kadetów korpusu GM. Jlin umieszczony w armii. Półkownik Dianow będzie kommendantem w Mozdoku, i Szefem batalionu garnizonowego; Półkownik Argamakow kommendantem Twerskiego półku dragonii. Podpółkownik De S. Nicolas umieszczony w Tauryiskim półku grenadyerów; Leibgwardyi Siemionowskiey Kapitan Czubarow z rangą Półkownika w Kurskim półku muszkietyerów. Angielskiey służby Porucznik Graf Kagenak, Pruskiey Podporucznik Orlikowski przyięci do Rossyiskiey. Dla ran odniesionych uwolnieni od służby: Major Brant, i Porucznik Stankiewicz z mundurem i pensyą zupełney gaży. Szefowi Wołyńskiego półku muszkietyerow Półkownikowi Rossi oświadczono ukontentowanie, za przyprowadzenie onego do porządku, tak w umundurowaniu, iakoteż w nauczeniu rekrutów, za świadectwem G. infanteryi Goleniszczewa Kutuzowa.

Za naywyższym rozkazem, Minister sprawiedliwości X. Łopuchin donosi mieniącemu się Szambelanem byłego dworu Polskiego Mikołaiowi Bułhakowi proszącemu o nadgrodzenie szkod, które poniosł przez wczesne odebranie maiątku iemu ustąpionego od Xiężney de Monaco na lat 12; powinien dochodzić krzywdy swoiey porządkiem prawnym w mieyscach sądowych. Annie Swidzińskiey, że prozbę iey o rychłe sądzenie w Ziemstwie Wileńskiem sprawy o dom odebrany, kazano zostawić bez uwagi, ponieważ się pokazało, że nie składaiąc należytych dowodów sama iest winną, dzieła dotąd nieukończonego.

TURCYA.

CONSTANTINOPOL 14 Czerwca. Niedawno rząd tuteyszy przedsięwziół środki bardzo ostre przeciwko tym z poddanych Tureckich, którzy handel prowadzą pod flagą Rossyiską. Porta zamiar miała przymusić onych, ażeby tey flagi używać przestali. Wspomnione środki od narodu przyięte były za wieszczbę prędkiego zerwania pokoiu z Rossyą. Lecz z iedney strony wynikła ztąd troskliwość w państwie Ottomańskiém, z drugiey przełożenia uczynione od Posłów zagranicznych z Portą w dobrém porozumieniu będących, sprawiły, że rozesłała rozkazy do wszystkich rządców prowincyi, ażeby zaprzeczali pogłoskom rozniesionym o nieporozumieniu się z Rossyą, a Firman względem flagi zostawili w zawieszeniu do poźnieyszego zalecenia. Wątpliwości niema, że wszystko się zakończy według trwaiącey przyiaźni między dwóma Mocarstwami. Za zniesieniem się posła Rossyiskiego z Ministrami Tureckiemi, całe dzieło roztrząsane być ma przez kancellaryą legacyi Rossyiskiey, i tuteyszą Admiralicyą Porty Ottomańskiey.

D. 15 Czerwca. Reis Effendi na kilkakrotne przełożenia podane od posła Brytannii W. Arbuthnot względem odnowienia dawnego przymierza z nami, statecznie odpowiadał, że Selim 3 nieodmiennie postanowił zachować nayściśleyszą obojętność w okolicznościach dzisieyszych, obracaiąc uwagę i całe siły na uspokoienie i urządzenie własnego kraiu. Na ten koniec ogromnieysze niż przedtym kazano czynić przygotowania. Constantinopol i okolice woienną postać przybrały. Zapewne Porta odebrać musiała wiadomość pewnieyszą o potędze Czernego i Serwianów, gdy większą, niż wprzód użyła, liczbę żołnierza stawi do boiu. Domyślaią się Turcy, że Naczelnik Chrześciański porozumieć się musiał, z Bulgarami, Bośniakami, Montenegrynami, Arnautami wyznania swego, które narody ogromne woyska uzbroić mogą. Jakoż nie raz donoszono, że w obozach Czernego dali się iuż widzieć z Arnautami Montenegrinowie. Dla tych przyczyn wodzowie Ottomańscy dotąd w pole ruszać nie śmieiąc, bawili się pilnie ćwiczeniem ludu Tureckiego sposobem Europeyskim, za pomocą Officyerów cudzoziemskich; w czém ieśli więcey postąpiono, niżeli za Bonnevala i Totta, zostawmy doświadczeniu.

Lecz nie sama tylko potrzeba wprowadzenia żołnierskiey karności zatrzymuie Turków; chcą nawet liczbą pokonać buntowników. Przed kilko d. 18 t. żołnierza pod Scutari obozem stoiącego z Azyi przeprowadzono do Europy, i do Serwii ciągnąć kazano, pod sprawą walecznego Baszy Cogni, którego Sułtan ogłosił wodzem naywyższym regularney milicyi, która przechodzi 30 t. Od 3 d. rozesłane są Firmany do wszystkich Baszów Azyatyckich, ażeby każdy niemieszkaiąc, w naykrótszym czasie prowadził do stolicy naszey ludu zbroynego, ile zebrać może naywięcey. Główna armia do Serwii przeznaczona, którey dziś hetmani Ibrahim wielkorządca Romelii, wynosi teraz pewnie 100 t. tey liczby połowa tylko ma kampanią zagaiać przeciw Czernemu, reszta w rezerwie zostaie blizko granic prowincyi zbuntowaney. Trzecia armia równa dwóm pierwszym, formawać się będzie między Constantinopolem i Adrianopolem, obserwacyiną nazwana, gdzie naywięcey mieści się Officyerów cudzoziemskich. O flottach Ottomańskich nic nie mówiemy; doskonałych maytków znaleść trudno na osadzenie okrętów lin. i fregat; tych kilka do Synope i Trebizonde wysłano dla zprowadzenia ammunicyi.

BELGRAD 28 Czerwca. Obleżenie twierdzy naszey końca nie bierze; trwaią w przedsięwzięciu Serwianie, Turcy w uporze. D. 22 pierwsi szturmowali przedmieście nad rzeką położone, iuż wdzierali się na szańce, gdy przez Janczarów z klęską odpartemi zostali. Maią w obozach swoich cudzoziemców, którzy lud ćwiczą, i przykładem swoim zachęcaią; ieden z nich w szturmie dowodził, wpadł pierwszy na mury, i 4 Turków zabił własną ręką; lecz gdy inni nie wsparli, rzecz niedokonaną została. Serwianie zmacniaią okopy swoie, 4 t. wybranych ochotników ofiarowało się szturmem wziąć Belgrad, ieżeli będzie im wolno zrabować całe miasto; słychać że Czerni na wszystko teraz pozwala, czego dotąd zabraniał, chcąc w swoiém woysku zachować przykładną karność. Sam ieszcze bawi pod zamkiem Sabacz; garnizon do 150 ludzi zmnieyszony, broni się iednak.

Kusanzy od czasu dawnego swoim obiecuie pomoc woysk Ottomańskich; lecz Turcy tylekroć omyleni, nadzieię zarzucili tey odsieczy; własnemu tylko męztwu i czułości ufaiąc. Rychley podobno otrzymaią posiłek z Bośnii. W tym kraiu szerzy się rozruch; obywatele Chrześciańscy za przykładem idąc Serwianów, porwali się do broni, dla odzyskania udzielności po zrzuconém iarzmie Tureckiém. Kobiety swoie, starców, i dzieci, pod Mitrowicami w liczbie kilku t. przeprawili na stronę Austryacką dla bezpieczeństwa; sami są w polu. 20 t. Muzułmanów zgromadzonych we środku prowincyi, czekaią hasła do boiu. Starszyzna iednak użyć postanowiła środków łagodnych, doświadczaiąc, ieśliby niepodobno było spokoyność przywrócić, i lud zbuntowany do posłuszeństwa nakłonić bez krwi rozlewu. Daremne usiłowania; mamy wiadomość, że iuż w kilku mieyscach zaszły krwawe gonitwy. Turcy w Sabacz zamknięci dłużey obleżenia wytrzymać nie mogąc, poddać się nie chcąc Chrześcianom, prosili Kommendanta Peterwaradińskiego regimentu granicznego, ażeby im dopuścił przeprawić się na stronę Austryacką, i pod strażą woyskową ciągnąć do Belgradu. Odpowiedź niewiadoma; to pewna, że wódz tych Turków wskazaną drogą d. 26 przybył do twierdzy naszey.

AUSTRYA.

WIEDEN 12 lipca. Półkownik Weiss, który przez

lat 34 służąc Austryackiemu domowi, mianowicie na ostatnich kampaniach, dał liczne męztwa dowody, w nadgrodę otrzymał dostoyność szlachecką z potomstwem, bez opłacenia zwyczayney taxy. Arcy Biskup Węgierski Kolloczy, Graf Kollonitz nie tylko ofiarował 5 t. miar zboża dla mieszkańców Austryi przez woynę zniszczonych, aleteż własnym nakładem wszystko na mieyscu przesłał. Dla kupieckiey czeladzi dla wieku i choroby służyć niezdolney, dana tu była Akademia muzyczna. Franciszek 2, Cesarzowa, Arcy XX. znacznieysi obywatele składkę pomnożyli; orkiestrą kierował weteran Haydn.

Zamiast 4 dawniey zapowiedzianych, 2 tylko obozy wytknąć kazano, w których Austryackie woyska nowych Mayera manewrów uczyć się powinny, to iest pod Wels i w Gallicyi; obydwa będzie oglądał Cesarz z Arcy X. Karolem. Z Triestu wiadomość przyszła, iż Mocarstwa woiuiące rozkazały nadgrodzić szkodę uczynioną żeglarzom oboiętnym przez zatrzymane ich okręta na odnodze Adryatyckiey, i mieć odtąd względy przyzwoite dla flagi narodów będących w pokoiu. Spodziewaią się kupcy widzieć wkrótce handel kwitnący po dawnemu w tych stronach. Eskadra na którey G. Bellegarde 4 t. Austryaków prowadził do Albanii, wiatrem burzliwym odpędzona, po kilkodniowém krążeniu powróciła do Triestu; lecz po krótkim spoczynku Lepine powtórnie wyszedł pod żagle; ten przypadek spóźnić może ustąpienie woysk Francuzkich z Braunau. Jest powieść, że Sidney Smith od brzegów Sycyliiskich przybyły, spotkał w odnodze i zaiął wszystkie statki nasze przewozowe; ten odgłos równie bezdowodny, iak niedawno był drugi o krwawey bitwie pod Raguzą stoczoney, zniszczeniu miasta, śmierci G. Lauriston. Dziś pewnie wiemy, że straż przednia G. Bellegarde mineła port Zara, inne następuią dywizye. Woysk Francuzkich coraz więcey idzie do Dalmacyi; iazda ciągnie powoli przez Friul i Istryą, chorobami zwątlona, połowa prawie ludu wymarła, albo iest w szpitalach.

Raguzańczykowie million franków kontrybucyi Francuzom iuż zapłacili; spodziewaią się ucisku większego; handel ich dotąd kwitnący dziś upada. Z Semlina doniesiono, że między armią Turecką od wschodu przysłaną, i wodzem Czerny zaszła wielka bitwa; czekamy potwierdzenia. G. Brady usprawiedliwił się zupełnie, wyrok na Margrabię Ghislieri nie iest ogłoszony. Montenegrynowie pokazuią wielką zawziętość przeciwko Francuzom; zwierzchność ich ogłosiła, że za głowę żołnierza 2 dukaty, za Generalską 100 płacić będzie. W prowincyach Turcyi Europeyskiey i Austryackiey, nawet w Egipcie nie słychać r. terazn. o zarazie morowey. Domyślaią się Turcy, że Kapitan Basza niedawno z woyskiem wysłany do Alexandryi, ma usiłować, ażeby Mammeluków do posłuszeństwa nakłonił; w czém ieżeli trudność zaydzie nieprzełamana, wtenczas Porta rząd kraiowy Beiom przywróci na dawnym stopniu. Syn Arcy X. Ferdynanda Karol wyznaczony Administratorem bogatego w Węgrzech Biskupstwa Waitzen. Dotąd znaczne summy posyła dwór nasz do Szwabii, na utrzymanie ieńców Austryackich, których powrótu czekamy.

BRYTANNIA W.

LONDYN 8 Lipca. Z Lisbony wiadomość przyszła, że Król Katolicki pod Cadix i w Andaluzyi zgromadzić wkrótce postanowił 60 t. żołnierza; obozy będą napełnione samemi tylko Hiszpanami, czyliteż przyidzie na pomoc dywizya Francuzka, niewiadomo. Agent Napoleona prosił Cesarza Marokańskiego o pozwolenie zakupienia w kraiu iego wołów i koni; ostatnich przedaż zabroniona. Zgadnąć nie trudno, ieżeli doniesienie iest prawdziwe, że nieprzyiacielskie Mocarstwa zamyślaią szturmować Gibraltar, albo zaiechać Portugallią; lecz ponieważ X. Brezylii Regent wyiednał dla siebie oboiętność, nie lękamy się bynaymniey o los naszego zprzymierzeńca. Gibraltar na wszelkie przypadki iest opatrzony, i w każdym czasie być może posiłkowany przez flotty Angielskie, gdyby nawet Hiszpani i Francuzi połączyć potrafili okręta swoie, dziś rozrzucone w Cadix, Carthagenie, Ferrolu, Genui, Toulonie.

Pisma nasze daią wiadomość krótką o dzisieyszym stanie Portugallii. Ludność kraiu tego przenosi dusz 2 mill. Okolice miasta Porto wydaią 70 t. oxeftów wina, okolice Lisbony 60 t. z tych 70 t. za granicę wychodzi corocznie, naywięcey do Anglii, za co biorą Portugalczykowie 9 mill. i pół kruzadów, czyli 28 mill. franków. Prowincya Allentejo wydaie million funtów piękney wełny; Algarvia i inne ładuią 100 okrętów cytrynami, pomarańczami, rodzenkami, figami, migdałami; cała Portugallia daie 2 t. beczek oliwy. Lecz to wszystko iest niczém w porównaniu produktów Brezyliiskich, które po większey części dostaią się Anglikom. Rio Janeiro dostarcza 10 t. skrzyń cukru każda od 1500 f. 2 t. pak bawełny, million f. kawy, 200 t. skór wołowych, 45 mill. fr. w złocie, 9 mill. fr. w dyamentach; Bahia 2 t. skrzyń cukru 10 t. bawełny, 20 mill. f. tabaki, 200 t. f. kawy, 25 t. skór, wiele drzewa. Fernambuc 14 t. skrzyń cukru, 40 t. bawełny, 20 t. centnarów drzewa farbierskiego. Marahnam 16 t. pak bawełny; Para 2 t. 15 mill. f. ryżu, 100. t. f. cynamonu, 120 t. f. Sasaparilli, 400 t. f. kawy, 20 t. skór, 60 t. szafranu, 180 t. indychu. Santo nakoniec dostarcza tysiąc skrzyń cukru.

Lecz z drugiey strony Portugallia nie iest kraiem rolniczym; na nic się zdało usiłowanie Pombala, który winnice po wielu mieyscach kazał wyrywać; sama dotąd Lisbona kupuie co rok za 15 mill. fr. pszenicy, prócz innego zboża. Anglia zprzymierzeńców opatruie suknem, wyrobionem żelazem, węglami; Irlandya masłem i mięsiwem, Francya płótnem, skórami wyprawnemi; północne kraie płótnem, żytem, drzewem, pienką, miedzią, smołą. Między Hiszpanią i Portugallią niema prawie handlu żadnego. Wyliczone potrzeby pożeraią cały dochód Brezyliiski. Jest zwyczay w Portugallii bankrutów na urząd Sędziowski wynosić. Z Indyi wschodniey dochód bardzo mały. Goa niegdyś stolica rozległych osad, cień ledwie zachowała przeszłey świetności. Woyska lądowe składaią się z 30 t. żołnierza; potęga morska w potrzebie liczyć może kilkanaście okrętów lin. kilka fregat.

Fox choruie, iak mówią, niebezpiecznie; trudny przystęp do niego. Nie zprawdziła się powieść o podróży Paryzkiey Lordów Holland i Lauderdale. Gońce iednak biegać nie przestali; ztąd nadzieia blizkiego pokoiu, chociaż ieszcze nawet zamiana ieńców nie iest umówiona. Podobało się niektórym ogłosić warunki od Ministrów naszych niby podane nieprzyiacielowi do przyszłey ugody. Żądaią 1. ażeby Malta przy Anglii została; 2 ażeby Przygórek dobrey nadziei nam ustąpili Batawowie. 3 ażeby Jerzy 3 do Elektoratu Hannowerskiego powrócił; 4 ażeby Król Sardyński nadgrodę przyzwoitą za Piemont stracony otrzymał; 5. ażeby nam wolno było po wszystkich kraiach lądu Europeyskiego towary nasze rozwozić bez żadney przeszkody; Francya zniesie ogłoszone zakazy. 6. Morska potęga Francuzów i Anglików zostać maią na stopniu dzisieyszym względnie siebie; to iest, ieżeli Anglia zbuduie okręt woienny, Francya w tymże czasie ieden wystawić może równey wielkości, i przeciwnie; 7 naostatek, ieżeli Francya przyimie te warunki, natenczas Jerzy 3 potwierdzić może urządzenia niektóre od niey uczynione we Włoszech, Hollandyi, Niemcach, i Szwaycarach.

Nie spodziewa się Oppozycya, żeby na tych zasadach mógł być pokóy podpisany, ieżeli w nich z obustron nie nastąpi umiarkowanie. Cóż mówić o narodach z nami zprzymierzonych, bez woli których traktować nie możemy? Słychać, że na walney radzie podzielili się Ministrowie na 2 strony przeciwne. Fox, Petty, Moira, Howick, Erskine, Fitzwilliam byli za pokoiem; Grenville, Spencer, Sidmouth, Windham, Ellenborough za przedłużeniem woyny, która w dzisieyszey słabości na morzu Mocarstw nieprzyiaznych, zdaie się obiecywać niewyrachowaną korzyść Anglikom; niewiadomo do którey strony Król przychylić się zechce. Wczora przed domem Maira Londynu zgromadziło się pospólstwo w liczbie wielkiey; biegał odgłos, że miała być ogłoszoną wiadomość urzędowa o blizkim pokoiu; lecz wkrótce każdy odszedł zawiedziony w nadzieiach. Parlament za kilka d. będzie zawieszony; uważamy, że iak Pitt nie znaydował się przy zagaieniu sessyi tegoroczney, tak Fox być obecnym nie może przy zamknięciu. Papiery nasze wśród powieści zprzecznych utrzymuią się na stopniu dość wysokim.

Lord Minto żądany od Korony, od Dyrektorów kompanii przyięty i uznany Wielkorządcą Azyatyckich dzier

żaw, na ten urząd wykonał przysięgę, i za d. 14 wychodzi pod żagle; mieysce iego w rządzie zastąpił Tomasz Grenville; Królewicz X. Sussex będzie Wice Królem Jamaiki; teraznieyszy Gubernator ma zostać tamże wodzem naywyższym lądowey siły. Parlament zamyka się w d. 14; mowa Królewska iuż iest wygotowana; ciekawie iey wygląda narod cały, spodziewaiąc się wyczytać wyrazy obiecuiące blizki pokóy. Tymczasem izba niższa stosusiąc się do żądania Królewskiego naprzód pensyą dla Lorda Rodney potwierdziła, sądząc iż oyczyzna nigdy dostatecznie wypłacić się nie może rycerzom, którzy iey obronę, bezpieczeństwo, i sławę przynieśli. Zatém pozwolono Ministrom zaciągnąć 4 i pół mill. FS. na nieprzeyrzane wydatki przez czas wakacyiny, dla Anglii i Irlandyi. Nakoniec przystąpiono do roztrząsania proiektu, czyli konieczna iest potrzeba, pensye Królewiczom podwyższyć. Następca tronu pierwszy oświadczył, iż chętnie przestaie na tém, co mu do życia dał narod; za przykładem brata poszedł X. d' Yorck, dziękuiąc Parlamentowi za szczodrobliwość oświadczoną w pomnożeniu dochodów iego. Wszystkim innym osobom familii panuiącey pensye od 12 t, FS. do 18 t. podwyższono, iako to córce X. Gallii, Xiężnie Glocester, iey synowi, i córce, Królewiczom Clarence, Kent, Cumberland, Sussex, Cambridge, ze skarbu narodowego.

O wyprawie G. Miranda nic ieszcze nie mamy pewnego. Jeżeli powieściom Hiszpańskim wiarę dać trzeba, gdy ieszcze Peruańczyk zbliżał się do lądu Terra Firma, wyszły z portu Laguira 2 zbroyne okręta, i po 6 godzinney bitwie 2 mnieysze statki zabrały; sam wódz uszedł nie bez trudności z okrętem Leander, za którym zwycięzca w pogoń poszedł; nawet przydaią niektórzy, że Miranda iest pcymany, i do sądów odesłany po karę przykładną ze wszystkiemi towarzyszami; tym sposobem upadła wyprawa. Listy zaś odebrane z Iamaiki w odmienney postaci rzecz stawią. Miranda, według ich powieści, był w S. Domingo bez wątpienia, i zabrał na eskadrę znacznie róznemi statkami pomnożoną liczny korpus Mulatrów i Murzynów z G. Petion. Z Jacmel płynoł do wyspy Aruba, ztąd d. 28 kwietnia do inney Bonair, ztąd znowu do Porto Cavallo; strzelali do zbliżaiącego sie Hiszpani samym tylko prochem, czyli kul nie maiąc, albo zostaiąc w porozumieniu z buntownikiem. Ten stanowszy na lądzie, rozesłał odezwy do obywatelów, sam niemieszkaiąc ruszył do Carracas. Te wiadomości są niewątpliwe, ponieważ iedna z fregat naszych poymała statek Hiszpański, na którym znaleziono opisanie wyliczonych przypadków. Drugie wiadomości są niepewne, iak Miranda zaioł kilka miast i powiatów, uzbroił tysiące malkontentów, rozesłał posłańców do Mexico i Nowey Grenady, ztamtąd przyioł deputatów; zdaie się iednak niewątpliwa, że fregaty Angielskie Cleopatra, Jason, kilka innych były w tych mieyscach, ieżeli nie pomagaiąc czynnie przedsięwzięciu, przynaymniey dla ubezpieczenia w lądowaniu.

Holcar przed podpisaniem traktatu z G. Lake tak był przerażony, że w zakład wierności swoiey dał Anglikom część znacznieyszą artyllery swoiey; przez wzgląd na tę powolność iego, Barlow wrócił nieprzyiacielowi ieden i drugi z powiatów iuż ustąpionych kompanii, gdzie spór być mógł o granicę. Przyganiała niedawno Oppozycya, że Ministrowie bez żadney potrzeby liczne woyska i flotty na wschod wysyłaią, gdy tam Anglicy nie potrzebuią posiłków. Dotąd rzecz wątpliwa, w którą stronę zmierzaią niewiadome eskadry Francuzkie: iedna z nich pewnie iest w Jndyi, która z wysp Manilskich wyszedłszy, z Adm. Batawskim Hartsinck łączyć się miała, i w ciaśninie Sonde czekać powracaiących z Chin okrętów. Gdzie są Willaumetz, H. Buonapare, L' Hermite, któż zgadnie; lecz podobno nie są na wschodnich morzach, iezeli prawda, że Adm. Strachan do Przygórka przeznaczony, tam nie poszedł, lecz krąży blizko wysp Canaryiskich, spodziewaiąc się poymać nieprzyiacioł, gdy zdobyczą obciążeni, do portów oyczystych powracać zechcą.

Adm. Warren rapportu ieszcze nie przysłał. Z Barbados doniesiono, że H. Buonaparte przybył do S. Domingo; lecz to są żeglarskie powieści tylekroć upadłe. Rzecz niewątpliwa, że korsarze Guadalupy bogacą się dotąd niezmiernie ze szkodą handlu naszego. Dessalines czyni przygotowania woienne: zamysł iego taiemnica; czas pokaże, czyli chce podbiiać prowincyą Hiszpańską tak dawno zaniedbaną, alboteż bronić się od napaści spodziewaney; lud cały zwołał do obozów, i pilnie ćwiczy; droższe sprzęty kazał przenosić w niedostępne góry, twierdze opatrywać. Cochrane na wyspach Antilskich nic nie sprawił, prócz zabrania kilku statków korsarskich. Do portu Lisbońskiego zawinoł nasz okręt, z Przygórka dobrey nadziei niosący 200 ieńców Francuzkich. Ci widząc się lądu blizkiemi, bunt podnoszą, i na brzeg występuią; do uciekaiących dał ognia Kapitan; ten postępek rząd Portugalski poczytał za złamanie praw służących mieyscu i narodowi oboiętnemu; okrętowi naszemu oddalać się z portu zabroniono do nowych rozkazów.

Kapitan Prowse fregaty Syrius dał dowod niepospolitey odwagi i zręczności. Statek iego miał armat 36; krążył blizko Neapolitańskich brzegów, gdy widzi płynącą do Gaety z Civitavecchia eskadrę Francuzką, z 9 żaglów złożoną, które dział ogółem liczyły 100. Nieprzyiaciel uszykował się porządnie; zaczeła się bitwa. Syrius attakuie kommendanta Dulouis kawalera legionu honorowego; inne statki odpiera; po długiém strzelaniu poddał się Dulouis, to przynaymniey odniosząc w zysku, że uporem swoim postrzelał fregatę, i uczynił niezdolną do imania 8 uciekaiących statków, które do Civitavecchia powrócić musiały. Flotta kupiecka 200 żaglów licząca, z Jamaiki przybyła do różnych portów po większey części; w drodze napastowana od 4 Francuzkich fregat, skuteczną obronę miała od 3 Angielskich na straż przydanych. Do Portorico wyspy Hiszpańskiey zawineły 4 fregaty pomienionego narodu, i flagę własną na murach utkwiły. Jest wiadomość, że wędrownik Mungo Park zwiedzaiąc kraie środkowe Afryki dotąd nieznaiome, zamordowany został nad rzeką Gambia od dzikich ludzi, ze wszystkiemi towarzyszami swoiey podróży, 2 wyiowszy.

Półkom legionu Hannowerskiego, do Gibraltaru, Malty, Sycylii przeznaczonym, w Anglii i Irlandyi zostać kazano; na ich mieyscu zalecono 6 Brytańskim regimentom zabierać się na okręta; co niektórzy biorą za dowod nieomylny, że woyna będzie przedłużona. Pruskich maytków zamykać kazano w więzieniach, i traktować iak brańców woiennych. Wyrachowano dokładnie, że produkt roczny Angielskich rękodzieł wynosi 65 mill. FS. ludzi w nich pracuiących ma być 2 mill. 500 t. Jakożkolwiek summa iest ogromna, nie zdaie się iednak odpowiadać tak wielkiey rąk liczbie; ponieważ tym sposobem nie wypadałoby na każdego człowieka po 25 FS; iuż zaś zapłata robotnika w Anglii więcey na rok kosztuie. Pogłoska odmian spodziewanych w Ministeryum zawczesną była. Howick został Prezydentem Admilicyi; Lord S. Vincent wyszedł z Portsmouth pod żagle, powracaiąc do flotty Bresteńskiey. Amerykańska eskadra po skończoney woynie z rozboynikami Afrykańskiemi, opuściwszy morze środziemne, zawineła do Gibraltaru, zkąd płynie do oyczyzny. Collingwood ściśle zamyka Cadix, uważa obróty Hiszpańskie w Carthagenie, wodzowie nieprzyiacielscy stoią zupełnie bezczynni w pierwszym z tych portów. Odgłos iest powszechny u Hiszpanów, że do ich kraiu wkrótce ma przybyć woysko Francuzkie dość liczne.

Jeżeli negocyacye z nieprzyiacielem trwaiące nie wezmą skutku pomyślnego, iak się zdaie, Admiralicya nasza ma przedsięwziąć wielką wyprawę morzem i lądem, do którey nagłe przygotowania czyniemy, cel niewiadomy. Gubernator wyspy Cuby słysząc o przedsięwzięciu G. Miranda, uzbroił w Hawanie okręt lin. S. Lorenzo od 74 armat, i wysłał z odsieczą do Carracas; ten statek miał zabrać 2 mnieysze z eskadry Peruańczyka. W Izbie niższey Reprezentant Paull nowe oskarżenie podał przeciwko Margrabiemu Wellesley; rzecz pilniey roztrząsać kazano. Francis przypomniał, że kompania wschodnia przywłaszczaiąc sobie dzierżawy panuiącego w Arcot, obowiązała się razem zapłacić długi iego wynoszące 10 mill. FS. których przez czas długi, ledwie część trzecią zniesiono. Pisma nasze dowodzą, że dziś Brytannia W. ma okrętów lin. 245. fregat 219. Przeciwnym sposobem Hiszpania pierwszych liczy tylko 57, drugich 44, Francya okrętów 39. fregat 43, Hollandya okrętów 16, fregat 15; zatém cała potęga nieprzyiacioł naszych ma okrętów lin. 112. fregat 102, co nie czyni nawet połowy sił Angielskich.

HISZPANIA

MADRID 18 Czerwca. D. 30 Maia z portu Gibraltarskiego wyszła pod żagle Angielska eskadra z 26 statków przewozowych złożona, pod strażą kilku fregat, niosąca dywizyą żołnierza lądowego; fregaty, iak słychać, maią pośpieszyć do ciasniny Dardanelskiey, za któremi póydzie 7 bombardyerskich statków, i kilka liniowych; woysko bez wątpienia idzie do Neapolu i Sycylii. Według zalecenia X. Pokoiu, w portach Cadix, Carthagenie, Ferrolu uzbroiliśmy 25 okrętów lin. wiele fregat; lecz gdyby nawet rozrzucone nie były, gdyby połączyć się eskadrom nie przeszkadzał nieprzyiaciel, iednak z trudnością pokazałyby się na morzu; tak wielki iest niedostatek maytków doświadczonych; rzecz prawie niepoięta w kraiu rozległe brzegi, liczne porty, obszerne i bogate za morzem osady maiącym. Politycy to przypisuią zaniedbanemu handlowi w czasach spokoynieyszych, mniey niżeli małey ludności, i częstemu przenoszeniu się obywatelów Hiszpańskich do Ameryki. X. Pokoiu chce błąd rządu dawnego naprawić w pomyślnieyszey chwili; dziś Król Katolicki nie może zprowadzać bezpiecznie dochodów zaległych od lat kilku, z Peru, Mexico, Buenos Ayres, Hawany.

Wspomniany X. imieniem Karola 4 po całey Monarchii ogłosić kazał czyn chwalebny maytka rodowitego z S. Lucar, imieniem Odevo. Ten podczas krwawey rozprawy w Trafalgar naprzód ratował życie 4 Anglików, zabrać usiłuiących okręt nasz Rayo od 100 armat; zatém pośpieszył na pomoc 200 Hiszpanów pozostałych na tymże statku w bitwie zepsutym, gdy już tonąć mieli. Wysadziwszy na ląd wszystkich, słyszy Odevo, że okręt Francuzki Berwick od 74 osiadłszy na piasku już się łamał. Leci do niego z batem swoim, i 51 zprzymierzeńców odprowadza na mieysce bezpieczne. Nie tu ieszcze koniec. Wkrótce potém widzi okręt Hiszpański Monarca od 74, bez masztów i żaglów unoszony falą po morzu, o mil 3 od brzegów z ostatkiem ludu w bitwie ocalonego. Płynie z 18 towarzyszami, i znayduie 25 ziomków w pół spalonych: nie chcą inni ratować z oczewistém niebezpieczeństwem dla siebie. Zagrzewa stygnących przykładem własnym Odevo, i 22 ludzi odprowadza do Huelva. Jeszcze nazaiutrz ten niezpracowany człowiek udaie się na głębinę, i z wielu okrętów naszych lub Francuzkich od nieprzyiaciela opuszczonych, na piasku osiadłych, w pół spalonych rozmaite sprzęty unosi. Swiadkowie tych czynów Francuzi i Hiszpani, słów prawie nie znayduią na uwielbienie śmiałego maytka. Król Katolicki postanowił mu nadgrodzić wspaniale, iak na Monarchę przystoi; tymczasem dzieło pamięci nieśmiertelney godne ogłasza poddanym za wzór naśladowania godny.

Z Carracas do S. Ander zawinoł okręt Hiszpański. Listy pisane d. 2 Maia donoszą, iż ieszcze w Marcu Gubernator prowincyi od posła Hiszpańskiego z Ameryki północney został uwiadomiony o przedsięwzięciu G. Mirandy; miał więc wszelką gotowość na przyięcie buntownika. D. 27 Marca ten ruszył z portu Jacmel; żaden z Murzynów nie przyłączył się do niego. D. 26 kwietnia ukazała się eskadra nieprzyiacielska blizko brzegów; natychmiast z La Guayra i Porto Caballo wychodzą 2 zbroyne Hiszpanów okręta; zaczyna się bitwa z równą obu stron zaciętością; noc nie przerwała bynaymniey strzelania; nazaiutrz rano zdobyliśmy 2 statki; na trzecim uciekł w niewiadomą stronę Miranda. Na każdym z 2 zabranych znaydowało się po 150 ludzi rozmaitych narodów; Leander miał broń ręczną na 7 t. ludu. Wszystkich ieńców bez różnicy odesłał zwycięzca do S. Leon, gdzie podobno życiem przypłacą zbyt śmiałe przedsięwzięcie. Bitwa zaszła blizko brzegu zwanego Coron; Hiszpańskie statki ścigaią uciekaiącego wodza; zupełna spokoyność powróciła do prowincyi zagrożoney; czekamy urzędowego potwierdzenia tak ważney dla nas wiadomości.

FRANCYA.

PARYŻ 8 lipca. Negocyacye z Anglikami nieprzerwane, gońców bieg codzienny, utrzymuią pogłoskę o blizkim pokoju; papiery nasze postąpiły do 70 od 100 blizko. Wielu nieprzyiacioł u nas zatrzymanych na początku woyny odprowadzone do Calais, zkąd do oyczyzny powracać mogą. Do Strasburga wszystkie pontony odesłano z armii w Niemczech stoiącey; ta iak rychło powracać będzie niewiadomo; tymczasem most w Kehl i 3 inne do przeyścia oporządzić kazano, przez które naprzód artylleryа ciągnąć powinna; za którą następuiące półki ma przyimować i oglądać Minister Berthier; każdy zaś ma oddawać honory przyzwoite G. Desaix przed monumentem, który temu rycerzowi postawił nad Renem Moreau powracaiąc z Niemiec r. 1801. Do Włoch przesłano rozkaz, ażeby Angielskich towarów lądem i morzem przychodzących, nie przyimowano w całym kraiu. Miasta Zara, Spalatro, Sebenigo, zmocnić, garnizonami i artylleryą opatrzyć zalecono.

BATAWSKA RP.

HAGA 12 Lipca. Nowe Ministeryum iest urządzone. Admirał Verhuel będzie Ministrem morskim, Goes zagranicznym, Cambier woiennym, Gogel skarbowym, Mollerus wnętrznych interessów, Hoof sprawiedliwości, Heim osad zamorskich i handlu, Roel Sekretarzem stanu. Hoof iest Katolik. Pymann były Minister woienny wszedł do rady stanu. Mesangere został Podskarbim. Innych urzędów i urzędników nie trzeba wyliczać; prawie wszystkie rodowitym Batawom są rozdane, wyiowszy woyskowe, naybardziey w gwardyi, gdzie wielu Francuzów pomieszczono. Armia lądowa tymczasem zostaie na dawnym stopniu, prócz gwardyi, która iest podzielona na 3 regimenta, grenadyerów, strzelców pieszych i konny. 4 będą dywizye woyskowe; pierwsza obeymuie departament Hollandyi, Brabancyą, Utrecht, kwatera w Hadze; druga Zelandyą, główna kwatera w Middelburgu; trzecia Frizyą i Groningę, główna kwatera w Groenindze; czwarta Geldryą i Oberyssel, główna kwatera w Deventer. Zachowani w służbie GL. Dumonceau, Bonhomme, Boecop; GM. Quaita, Ry, Breux, Collaert, kilku innych, nie licząc Generałów kommenderuiących w Utrecht, Flessingue, Briel, któremi są GL. Nyevelt, Guericke, Bruce. Admirał Treslong ogłoszony G. Adjutantem.

Miasto Amsterdam dziś narodu stolica, ma ludności dusz 230 t. Rząd rozkazał, ażeby wszelkie pamiątki zwycięztw, któremi od założenia RP. odnieśli Batawowie na lądzie i morzu, dotąd po różnych mieyscach i miastach rozrzucone, przeniesiono do Amsterdamu, i w paradney sali złożono na ratuszu. Urządzenia żadne względem flott naszych ogłoszone nie są. Admirałowie: Verhuel, De Winter, Kikkert, Treslong gotuią dzieło; tymczasem w arsenałach Amsterdamu, Rotterdamu, i innych z większą niż dawniey pilnością i pośpiechem buduiemy okręta lin. i fregaty nowe, stare uzbraiamy. Niema iednak podobieństwa, żebyśmy wkrótce pokazać się mogli na morzu. Maytków liczba znacznie zmnieyszyła się w kraiu, gdy od czasu dawnego prawie nieznaioma iest u nas żegluga. Niewiadomo, ieżeli kiedy woyska Francuzkie Batawów opuszczaiąc, powrócą do własnych granic; przygotowania żadnego do marszu nie uczyniono, to wyiowszy iedyne, iż kommissoryat i magazyny do Delft przeniesione zostały. Pokóy ulgę przyniesie kraiowi dość wyniszczonemu; lecz podzisdzień wiadomości z Paryża i Londynu odebrane o zaczętych negocyacyach, podanych z obustron warunkach ugodliwych, żadnego wrażenia nie uczyniły na umysłach Batawów; papiery maią zawsze bieg iednaki. Stary Admirał Kinsbergen został W. Podkomorzym.

Wyrachowano, że Magistrat Amsterdamski codziennie wybiera dochodu 100 t. złot. Holl. lecz potrzeby publiczne i wydatki są ieszcze większe; przetoż od początku rewolucyi dług znacznie urosł. Wysokie stany z nowym rządcą nic nie postanowiły względem zniesienia ciężarów skarbowych, aniteż przyszłych podatków; iednak osoby wybrane pilnie nad tém pracuią. Ludwik Buonaparte ma wykonać przysięgę narodowi zupełnie podobną owey, którą Napoleon w Paryżu wykonał; czas wyznaczony nie iest. Z Niemiec odbieramy wiadomość, że kommissarze Pruscy i Francuzcy ziechać się maią dla ułatwienia sporów zachodzących o granice Cliwii, naybardziey o dzierżawę miast Essen, Werden i innych. Panuiący X. Orange czyni wielkie odmiany w kraiach swoich; wiele osob ma powołać do ścisłego rachunku, które pod rządem przeszłym na złe używały władzy sobie powierzoney.

w WILNIE w DRUKARNI XX. PIAROW ROKU 1806 DNIA 14 LIPCA SOBOTA